

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, III-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
III-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

DUAL TA'LIM ASOSIDA TEXNIKA FANLARINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH: ELEKTR ENERGETIKASI TA'LIMI MISOLIDA.....	14
Zoxidov Ikboljon Zokirjonovich	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING SAVDO HAJMINI OSHIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	20
Raxmonova Feruza Musakulovna	
MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT ARALASHUVINING IQTISODIY ASOSLARI	27
Yerjanov Shohrux Kabil o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РИСКОВ НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	34
Нуруллаева Гулнара Коптлеуовна	
KORPORATIV BOSHQARUVDA NOMOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	39
Akmaljon Valijonov	
BYUDJET TASHKIOTLARIDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINING HISOB, NAZORAT VA ICHKI AUDIT OBYEKTI SIFATIDAGI IQTISODIY MAZMUNI	43
Abdulazizov Aziz Anvar o'g'li	
MAMLAKATIMIZ KOMPANIYALARI BOSHQARUV JARAYONLARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR.....	49
To'ychiboyev Nozimjon Soliyevich	
TIJORAT BANKLARIGA KAPITAL BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH YO'LLARI.....	58
Qurbonova Vazira Ravshan qizi	
MEVA-SABZAVOTCHILIK KOOPERATSIYALARINI MOLIYALASHTIRISH MEKANIZMINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL-MOLIYAVIY INTEGRAL INDEKSI	62
Bobojonova Shahnoza Otaxonovna	
DUNYODA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARI	69
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ВОЗМОЖНОСТИ АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	73
Муминжонов Анварбек Сайфитдин угли	
ANSWERING BUYER CARBON-DATA REQUESTS: A MINIMUM ACCOUNTING CONTOUR FOR SECOND-TIER EXPORTERS IN EMERGING ECONOMIES.....	82
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	89
No'manov Javoxir Olimjon o'g'li	
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ДЕГУРВА И ГЛОБАЛЬНОГО СЛОЯ НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ТЕРРИТОРИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПО СТЕПЕНИ УРБАНИЗИРОВАННОСТИ	96
Салимова Юлдуз Исаковна	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDII SAMARADORLIGINI BAHOLASH: RAQAMLI INFRASTRUKTURA VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	105
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI KOMPLEKS BAHOLASH VA HUDUDLARARO TAFOVUTLARNI ANIQLASH.....	112
Ismatov Fazliddin Ibodovich	
QURILISH SOHASIDAGI KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	117
Yunusov Abduvoxid Abdukarimovich	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ НАВОИЙСКОЙ ОБЛАСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	124
Рахмонов Мирвохид Ражабович	
ADVANCING SUSTAINABLE AND GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN THROUGH BILATERAL CARBON CREDITING MECHANISMS.....	133
Dilfuza Arifkhodjaeva	
Gulchekhra Nematullayeva	
Bakhtiyor Pulatov	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARINI TASHKIL ETISHNING AMALDAGI MEKANIZMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	141
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
O'ZBEKISTON BANLARINIGKING YASHIL BANK MAHSULOTLARI TASHKIL QILISH MEKANIZIMLARI VA ULARNING BANK IQTISODIY SAMARADORLIGINI SALBIY TA'SIR QILMAGAN HOLATDA MAHSULOTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIK TA'MINLASH YO'LLARI.....	150
Nuriddinov Murodjon Nuriddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ СЕМЕЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	156
Асомиддинова Музайянхон Абдурахмон кизи	
AHOLI TURMUSH FAROVONLIGI VA KAMBAG'ALLIK KATEGORIYALARINING NAZARIY-METODOLOGIK EVOLYUTSIYASI HAMDA ZAMONAVIY BOSHQARUV KONSEPSIYALARI.....	164
Negmatullayeva Zarina Baxodirovna	
IQTISODIYOTDA OZIQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISH VA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	171
Siddiqov Zoxid Tulkunovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING KOMPLEKS IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH VA MOLIYALASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	178
Madrahimova Onajon Javlon qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINING YUQORI MALAKALI KADRLARGA BO'LGAN TALABINI SAMARALI QONDIRISHDA OLIY VA PROFESSIONAL TA'LIM INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH ZARURIYATI.....	184
Nizamov Aslitdin Badreddinovich	
SUDLARNI MOLIYAVIY JIHATDAN BOSHQARISHNING XUSUSIYATLARI.....	191
Toshev Yigitali Boboqulovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT AXBOROTLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA KOMPILYATSIYA QILISH SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	197
Bekberganova Farangiz Birodar qizi	
TOROID O'ZAKLI TO'G'RI CHIZIQLI HARAKAT IJRO ELEMENTINI DOIMY MAGNIT VA CHULG'AMNING O'ZARO TA'SIRI ASOSIDA ELEKTROMAGNIT KUCH HOSIL BO'LISH JARAYONINI TADQIQ ETISH.....	202
Abdullayev Mahmudjon Muxammedovich	
НАЦИОНАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СИСТЕМНОГО МОНИТОРИНГА И УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ УСЛУГАМИ В РЕГИОНАХ.....	214
Якубов Н.А.	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	221
Bauyetdinov M.J.	
Rustamova A.B.	

ЦЕНОВАЯ ПОЛИТИКА КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИТНЕС-КЛУБОВ В УСЛОВИЯХ КОНКУРЕНЦИИ	226
Соловьева Фарангиз Анваровна	
AQSHDA XUSUSIY TIBBIY XIZMATLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH IQTISODIY MEKANIZMI AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	232
To'xtayev Umidjon Shuhrat o'g'li	
DAVLAT SEKTORIDA KADRLAR TAQSIMOTINING TAHLILI	243
Xodjayev Furkat Salimovich	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ КОНТЕЙНЕРНЫХ ПЕРЕВОЗОК ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫМ ТРАНСПОРТОМ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	249
Ахмедова Дилафруз Муратовна	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA RAQAMLI TAFOVUT VA DAROMADLAR TENGSIZLIGINING KONVERGATSIYA HAMDA DEKOMPOZITSION TAHLILI	258
Murotjonova Mubina Dilshod qizi	
TURISTIK FIRMALARDA RAQAMLI MARKETING TEXNOLOGIYALARINING XORIJIY TURISTLARNI JALB QILISH SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	267
Tolibova Aziza To'liqin qizi	
THEORETICAL AND PRACTICAL ISSUES OF ENERGY COST ACCOUNTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	274
Ergasheva Maftuna Asad kizi	
INSON RESURLARINI BOSHQARISH KONSEPSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA UNING MEHMONXONA BIZNESI KORXONALARIDAGI NAMOYON BO'LISHI.....	282
Narzullayeva Sarvinoz Askar qizi	
QURILISH KORXONALARI EKSPORT FAOLIYATINI QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMINING TARKIBIY ELEMENTLARI VA AMAL QILISH TAMOYILLARI	290
Mirzayeva Xulkar Abduladjon qizi	
SURXONDARYO VILOYATI IQTISODIYOTINING TARKIBIY BARQARORLIGI: EVOLYUTSION CHIDAMLILIK VA TARMOQLARARO BOG'LIQLIKNING EKONOMETRIK BAHOSI	297
Xuramov Suxrob Abdusamad o'g'li	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ СТРАТЕГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА ОРГАНИЗАЦИЙ	304
Адилова Сакина	
OLIJ TA'LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT BUDJETINING ROLI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	310
M.M. Tashhodjaev	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING OLIJ TA'LIM TIZIMIDA TUTGAN O'RNI VA KELGUSIDAGI TA'SIRLARI.....	316
Qarshiyev Sherzodbek Bahromovich	
O'ZBEKISTONDA MUDORABA, MUSHORAKA VA VAKALA-ISTISMOR INSTRUMENTLARINI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA FOYDALANISHNI RAG'BADLANTIRISH YO'LLARI	322
Mirobidov Mirzohid Yaxyoyevich	
EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINING ENERGIYA TARKIBI DIVERSIFIKATSIYASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK TAHLIL QILISH: INSTITUTSIONAL SIFAT, TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALAR HAMDA TADQIQOT VA ISHLANMALAR ROLI	333
Egamberdiyeva Mardona Komiljon qizi	
POCHTA VA KURYERLIK XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA INNOVATSION XIZMAT TURLARINI JORIY ETISH	337
U. Z. Narmuradov	

YANGI O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA QO'SHILISH STRATEGIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA MUZOKARALAR JARAYONI DINAMIKASI TAHLILI	345
Ro'ziqulov Uchqun Hamroqul o'g'li	
TRANSPORT TIZIMINING HUDUDIY IQTISODIY FAOLLIKNI RAG'BATLANTIRISHDAGI ROLINI BAHOLASH: HUDUDIY DISBALANSLAR VA SAMARADORLIK MEZONLARI	350
Omonova Sug'diyona Mamadavidovna	
JAHON AMALIYOTIDA EKSPORTNI SUG'URTA QILISHNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA MODELLARI.....	356
Xalikov Rustam Baxtiyorovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI BARQAROR RIVOJLANISHINI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	362
Xalilova Aziza Rustamovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI INTEGRAL BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	368
Jamoliddinov Jobirbek Bahodir o'g'li	
LOYIHANI REJALASHTIRISH VA AMALGA OSHIRISHDA SOLIQQA TORTISH VA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI	375
Pirnazarova Madina Rustam qizi	
ELEKTR ENERGETIKASI KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBI VA IQTISODIY TAHLILNING RAQAMLI MODELINI SHAKLLANTIRISH.....	381
Tursunboyev Javoxirbek Jamshid o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA QURILISH FAOLLIGI VA QURILISH MATERIALLARIGA TALABNING FAZOVIIY MUTANOSIBLIGINI BAHOLASH	391
Turdiyev Abdullo Sagdullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNING BARQAROR RIVOJLANISHINI BAHOLASH: NAZARIY-METODOLOGIK YONDASHUV	398
Norboyev Sarvar Azodovich	
EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN TO'QIMACHILIK KORXONALARINING MARKETING STRATEGIYALARINI YASHIL IQTISODIYOT TALABLARIGA MOSLASHTIRISH METODOLOGIYASI (Buxoro viloyati korxonalari misolida)	409
Yoriyeva D.O.	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	417
Ziyodullayeva Nargiza Yusuf qizi	
SUG'URTA TASHKILOTLARIDA FINANCIAL DUE DILIGENCE ASOSIDA INVESTITSIYA RISKLARINI KOMPLEKS MIQDORIIY BAHOLASH: "INFINITY INSURANCE" AJ MISOLIDA.....	424
Sidiqov Dilmurod Xasanboy o'g'li	
JAMOAT TRANSPORTIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI SHAXSIYLASHTIRILGAN MARKETING STRATEGIYALARINING YO'LOVCHILAR JALB QILISH VA SADOQATIGA TA'SIRI.....	429
Berdiyev Temur Azamatovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING XALQARO TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	434
Najimov Islambek Polat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA TARKIBIIY O'ZGARISHLARI TAHLILI	439
Murodova Dilfuza Jalolovna	
MINTAQAVIIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIDA INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	446
Ernazarova Nilufar Nozimjonovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI MENEJMENTIGA KLASSIK VA ZAMONAVIIY YONDASHUVLARNING QIYOSIIY TAHLILI	452
Mamatkulov Humoyun Bobir o'g'li	

MEHMONXONA FAOLIYATI BILAN SHUG'ULLANUVCHI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA XARAJATLAR HISOBİ VA TAHLILI.....	457
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	462
Акбаров Абдуворис Абдуфорих угли	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BUXORO VILOYATI XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	471
Qudratov Bahodir G'aybullaevich	
TASHQI BOZORGA CHIQRISHNI TARTIBGA SOLISHNING MOLIYAVIY TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	476
Galiyev Toxir Fazliddin o'g'li	
YANGI LOGISTIKA MARKAZI ORQALI YUK TASHISHNING TEXNIK-IQTISODIY ASOSLARI.....	484
Zohidov Muhriddin G'ofurjon o'g'li	
Jumayev Sherzod Bahrom o'g'li	
THE IMPACT OF DIGITAL TRANSFORMATION ON STRATEGIC MANAGEMENT IN THE DIGITAL AGE: A META-ANALYSIS.....	492
Mirzayev Sherzod Maxmatkulovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI AMALGA OSHIRISH VOSITALARI.....	497
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ПРОЕКТАМИ: СОВРЕМЕННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И МОНИТОРИНГА.....	505
Ёкубов Бобурбек Умидович	
DAVLAT TOMONIDAN KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNI MOLIYALASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	514
Alimova Dilafrō'z Tohir qizi	
SUG'URTA BOZORI KONSENTRATSIYASI: YALPI VA SOF MUKOFOTLAR QIYOSI.....	521
Turg'unmirzayev Azmiddin Shamsitdin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA YASHIL AUDITNI RIVOJLANTIRISH: EKOLOGIK AXBOROTLARNING MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDITORLIK TEKSHIRUVI BILAN INTEGRATSIYASI.....	527
Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	533
Sodiqova E'zoza Komiljon qizi	

O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISH MEXANIZMLARI

Sodiqova E'zoza Komiljon qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tadqiqotchisi

Email: sodiqova.ezoza99@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligi holati va unga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. 2020–2025-yillardagi kichik biznesning YalMdagi ulushi, bandlik va faol subyektlar dinamikasi o'rganilgan. Shuningdek, moliyaviy barqarorlikni baholashda joriy likvidlik, moliyaviy mustaqillik, qarzdorlik va rentabellik ko'rsatkichlaridan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlari asoslangan. Tadqiqot yakunida kichik biznesning moliyaviy barqarorligini oshirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, moliyaviy barqarorlik, moliyaviy tahlil, likvidlik, moliyaviy mustaqillik, qarzdorlik, rentabellik, ROA, ROE, aylanma mablag'lar, moliyaviy risk, moliyaviy boshqaruv.

Аннотация: В статье анализируется состояние финансовой устойчивости субъектов малого предпринимательства в Узбекистане и факторы, влияющие на нее. Изучена динамика доли малого бизнеса в ВВП, занятости и активных субъектов в 2020–2025 годах. Также в основе оценки финансовой устойчивости лежат научно-практические аспекты использования показателей текущей ликвидности, финансовой независимости, задолженности и рентабельности. В конце исследования были разработаны практические предложения по повышению финансовой устойчивости малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, финансовая стабильность, финансовый анализ, ликвидность, финансовая независимость, долг, рентабельность инвестиций, ROA, ROE, оборотный капитал, финансовый риск, финансовое управление.

Abstract: This article analyzes the state of financial stability of small businesses in Uzbekistan and the factors affecting it. The dynamics of the share of small businesses in GDP, employment, and active entities in 2020–2025 were studied. The scientific and practical aspects of using current liquidity, financial independence, indebtedness, and profitability indicators in assessing financial stability are also substantiated. At the end of the study, practical proposals were developed to increase the financial stability of small businesses.

Keywords: small business, financial stability, financial analysis, liquidity, financial independence, debt, profitability, ROA, ROE, working capital, financial risk, financial management.

KIRISH

Bugungi kunda kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash iqtisodiy o'sish, bandlik va tadbirkorlik faolligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Xususan, likvidlik, to'lov qobiliyati, rentabellik, moliyaviy mustaqillik va qarzdorlik darajasini samarali boshqarish korxonalarning moliyaviy xavflarga chidamliligi hamda uzoq muddatli faoliyatini belgilaydi.

O'zbekistonda kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 14-sentabrdagi "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-306-son¹ qarori bilan kichik biznesni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlashning uzluksiz mexanizmlari, jumladan, kredit va boshqa moliyaviy instrumentlardan foydalanish imkoniyatlari kengaytirildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 7-sentabrdagi "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-312-son² qarorida kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning uzluksizligi va

1 <https://www.lex.uz/uz/docs/-6609110>

2 <https://lex.uz/uz/docs/-7093832>

barqarorligini ta'minlash, bank va mikromoliyalashtirish xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish belgilandi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-martdagi "Kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi o'rnini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-50-son³ Farmoni kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi rolini oshirish hamda uning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlarni shakllantirishga qaratilgan.

Xalqaro amaliyotda kichik biznesning moliyaviy barqarorligi, avvalo, moliyalashtirish manbalarining mavjudligi va diversifikatsiyasi bilan bog'liq holda baholanadi. OECD tadqiqotlarida kredit qiymati, kreditdan foydalanish shartlari, garov talablari, kredit arizalarining rad etilishi, to'lov kechikishlari va muammoli kreditlar kichik biznesning moliyaviy holatini baholashning muhim indikatorlari sifatida qayd etilgan⁴. Jahon banki esa O'zbekistonda kichik va o'rta biznesning moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish hamda muqobil moliyalashtirish manbalarini rivojlantirishni xususiy sektor o'sishining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida belgilaydi⁵.

Shu asosda tadqiqotning maqsadi O'zbekistonda kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar orqali baholash, unga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda moliyaviy barqarorlikni oshirish mexanizmlarini ilmiy asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligi masalasi so'nggi yillarda moliyaviy boshqaruv, kapital tuzilmasi, likvidlik, rentabellik va moliyaviy risklarni boshqarish yo'nalishlarida keng tadqiq etilmoqda. Xorijiy tadqiqotlarda kichik biznesning barqarorligi ko'proq moliyaviy resurslardan foydalanish, kapital tarkibi va tashqi iqtisodiy shoklarga moslashish qobiliyati bilan bog'liq holda o'rganilgan.

Kumar, Sureka va Colombage (2020) kichik va o'rta bizneslarning kapital tuzilmasiga oid tadqiqotlarni tizimli ravishda tahlil qilib, korxonalarning moliyaviy qarorlariga ichki moliyalashtirish imkoniyatlari, korxona hajmi, aktivlar tarkibi va qarz mablag'laridan foydalanish darajasi sezilarli ta'sir ko'rsatishini asoslaganlar. Mualliflar kapital tuzilmasini to'g'ri shakllantirish kichik biznesning moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlaridan biri ekanligini ta'kidlaydilar⁶.

Nassuna, Ntamu, Kikooma, Mayanja va Basalirwa (2023) tadqiqotida COVID-19 sharoitida kichik bizneslarning moliyaviy barqarorligi o'rganilib, jamg'armalar, moliyaviy bilim, innovatsion boshqaruv, tajriba va ijtimoiy kapital korxonalarning inqiroz sharoitida faoliyatini davom ettirishda muhim omillar ekanligi aniqlangan. Tadqiqotchilar moliyaviy barqarorlikni faqat moliyaviy ko'rsatkichlar emas, balki korxonaning moslashuvchanlik va risklarga javob berish qobiliyati bilan ham baholash zarurligini ko'rsatgan⁷.

Qerimi, Balaj va Krasniqi (2024) Kosovodagi 90 ta kichik va o'rta biznes ma'lumotlari asosida kapital tuzilmasini tahlil qilib, likvidlik, rentabellik, korxona hajmi, aktivlar tarkibi va o'sish sur'atlari moliyalashtirish qarorlariga ta'sir qilishini aniqlagan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, rentabelligi yuqori bo'lgan korxonalar qarz mablag'lariga nisbatan kamroq tayanadi. Bu holat kichik biznes moliyaviy barqarorligini baholashda o'z mablag'lari va qarz mablag'lari nisbatini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi⁸.

O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan ham kichik biznesning moliyaviy holati va barqarorligini ta'minlash masalalariga e'tibor kuchaymoqda. Turdiyeva (2023) kichik biznesda moliyaviy rejalashtirishning ahamiyatini o'rganib, moliyaviy reja, rentabellik va moliyaviy boshqaruv samaradorligi korxonaning barqaror faoliyat yuritishida muhim ahamiyatga ega ekanligini asoslagan⁹.

Dustova (2025) O'zbekiston kichik biznesining 2020–2024-yillardagi hududiy va tarmoq xususiyatlarini tahlil qilib, likvidlik, rentabellik va moliyaviy mustaqillik ko'rsatkichlarini moliyaviy barqarorlikni baholashning asosiy indikatorlari sifatida tadqiq etgan. Muallif hududlar kesimida moliyaviy barqarorlik darajasida farqlar mavjudligini ko'rsatib, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini hududiy xususiyatlardan kelib chiqib takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi¹⁰.

3 <https://lex.uz/docs/-7444738>

4 OECD. (2024). *Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard*. OECD Publishing, Paris. DOI: 10.1787/fa521246-en. https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_fa521246-en.html?utm_source=chatgpt.com

5 World Bank. (2025). *Uzbekistan – Country Economic Memorandum: Fostering Private Sector-Led Growth and Global Integration*. https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/cem-2025?utm_source=chatgpt.com

6 Kumar, S., Sureka, R., & Colombage, S. (2020). *Capital structure of SMEs: A systematic literature review and bibliometric analysis*. *Management Review Quarterly*, 70, 535–565. https://link.springer.com/article/10.1007/s11301-019-00175-4?utm_source=chatgpt.com

7 Nassuna, A.N., Ntamu, D.N., Kikooma, J., Mayanja, S.S., & Basalirwa, E. (2023). *Using financial resilience to grow business amidst adversities*. *Continuity & Resilience Review*, 5(3), 299–319. DOI: 10.1108/CRR-06-2023-0011.

8 Qerimi, A., Balaj, D., & Krasniqi, B.A. (2024). *The Capital Structure Dynamics of SMEs in Kosovo: Evidence Using Panel Data*. *South East European Journal of Economics and Business*, 19(2), 82–102. DOI: 10.2478/jeb-2024-0017.

9 Turdiyeva, Y.H. (2023). *Features of financial management in small business organizations*. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 12(7), 31–34. DOI: 10.5958/2278-4853.2023.00097.6.

10 Dustova, M. (2025). *Small Business Financial Stability: Regional Analysis*. *Green Economy and Development*, 3. DOI: 10.5281/zenodo.18165397.

Umuman olganda, mavjud tadqiqotlarda kichik biznes moliyaviy barqarorligining alohida jihatlari — kapital tuzilmasi, likvidlik, rentabellik, aylanma mablag'lar va moliyaviy risklar — keng o'rganilgan. Biroq O'zbekiston sharoitida mazkur ko'rsatkichlarni yagona tizimga birlashtirgan holda kichik biznesning moliyaviy barqarorligini kompleks baholash va uni oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish masalasi yanada chuqur tadqiq etishni talab etadi. Mazkur tadqiqotning ilmiy yo'nalishi aynan ushbu jihatni to'ldirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekistondagi kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini baholash uchun tizimli, qiyosiy va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Moliyaviy barqarorlikni aniqlashda likvidlik, to'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqillik, qarzdorlik va rentabellik ko'rsatkichlari asosiy indikatorlar sifatida belgilandi. Shuningdek, moliyaviy hisobot ma'lumotlarini gorizontaal va vertikal tahlil qilish, dinamik o'zgarishlarni aniqlash hamda ko'rsatkichlar o'rntasidagi bog'liqlikni baholash usullaridan foydalanildi.

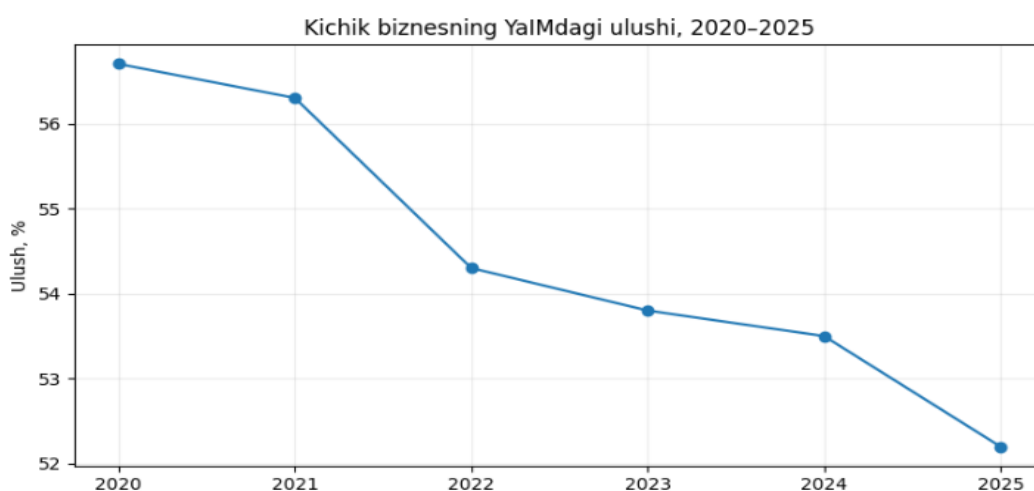
TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini baholashda ularning iqtisodiyotdagi ulushi, faoliyat yuritayotgan subyektlar soni, bandlikni ta'minlashdagi hisyasi va yangi tashkil etilayotgan korxonalar dinamikasi muhim bilvosita indikatorlar sifatida qaralishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy ma'lumotlari asosida 2020–2025-yillar ko'rsatkichlari quyidagi jadvalda umumlashtirildi (1-jadval).

1-jadval.
O'zbekistonda kichik biznes rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari, 2020–2025-yillar¹¹

Ko'rsatkich	2020	2021	2022	2023	2024	2025
YalMdagi ulushi, %	56,7	56,3	54,3	53,8	53,5	52,2
Faol kichik biznes subyektlari, mingta	334,8	411,2	462,8	523,6	417,1	358,1
Kichik biznesda bandlar, mln kishi	9,87	10,08	10,13	10,37	10,54	11,18
Yangi tashkil etilgan subyektlar, mingta	93,2	98,9	90,2	86,0	77,0	82,4

Jadval ma'lumotlari kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi 2020-yildagi 56,7 foizdan 2025-yilda 52,2 foizga o'zgarganini ko'rsatadi. Olti yillik davrda YalMdagi ulush 4,5 foiz punktga, nisbatan esa qariyb 7,9 foizga farq qilgan. Mazkur ko'rsatkichning o'zgarishi kichik biznesning iqtisodiyotdagi mutlaq hajmi bilan bog'liq jarayonlarni to'liq aks ettirmasligi mumkin, chunki YalMning boshqa segmentlaridagi o'sish ham uning nisbiy ulushiga ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli mazkur indikatorni moliyaviy barqarorlikni baholashda umumiy iqtisodiy muhitni ifodalovchi muhim ko'rsatkichlardan biri sifatida ko'rib chiqish maqsadga muvofiq (1-rasm).

1-rasm. Kichik biznesning YalMdagi ulushi, 2020–2025-yillar¹²

11 Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

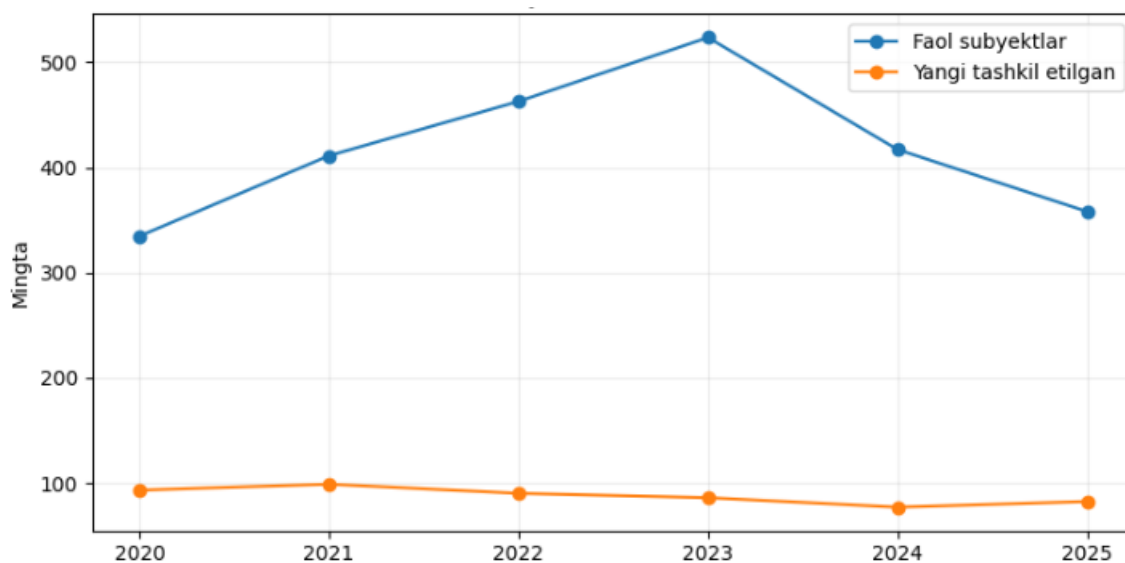
12 Manba: Muallif ishlanmasi.

Faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni 2020-yildagi 334,8 mingdan 2023-yilda 523,6 mingtagacha oshgan. 2024-yilda 417,1 mingta, 2025-yilda esa 358,1 mingta subyekt qayd etilgan. Mazkur ko'rsatkichlarning o'zgarishi kichik biznes faoliyatini baholashda ro'yxatdan o'tish, qayta tashkil etish, faoliyatni to'xtatish va statistik tasnifdagi o'zgarishlar kabi omillarni ham hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Shu sababli faol subyektlar soni dinamikasini moliyaviy barqarorlikning boshqa ko'rsatkichlari bilan birgalikda tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Shu bilan birga, kichik biznesda band bo'lganlar soni 2020-yildagi 9,87 mln kishidan 2025-yilda 11,18 mln kishiga yetib, 13,4 foizga oshgan. Ushbu o'sish kichik biznesning mehnat bozoridagi ahamiyati saqlanib qolayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, bandlik ko'rsatkichlarining ijobiy dinamikasi subyektlar sonidagi o'zgarishlar bilan bir qatorda kichik biznesning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatini kompleks baholash zarurligini ta'kidlaydi.

Yangi tashkil etilgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni esa 2020-yildagi 93,2 ming tadan 2021-yilda 98,9 mingtagacha oshgan, 2024-yilda 77,0 mingtagacha kamaygan va 2025-yilda 82,4 mingtagacha qayta o'sgan. Demak, yangi bizneslarning tashkil etilish dinamikasida o'zgaruvchanlik mavjud bo'lib, bu moliyalashtirish imkoniyatlari, bozor talabi va tadbirkorlik muhitidagi o'zgarishlarni alohida o'rganishni talab qiladi (2-rasm).

2-rasm. Faol va yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari dinamikasi¹³

Tadqiqot natijalarini moliyaviy barqarorlik nuqtayi nazaridan umumlashtirganda, kichik biznes rivojlanishida uchta muhim tendensiya ajralib chiqadi: birinchidan, uning YalMdagi nisbiy ulushi o'zgarib bormoqda; ikkinchidan, bandlikdagi hissa ortmoqda; uchinchidan, faol va yangi tashkil etilgan subyektlar soni dinamikasida 2023-yildan keyingi o'zgarishlar kuzatilmoqda. Mazkur tendensiyalar kichik biznes subyektlarining moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyojini, ayniqsa aylanma mablag'lar, kredit va investitsiya resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini yanada chuqurroq o'rganish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Shundan kelib chiqib, kichik biznesning moliyaviy barqarorligini kompleks baholashda makroko'rsatkichlar bilan bir qatorda joriy likvidlik (JLK), moliyaviy mustaqillik (MMK), qarzdorlik koeffitsiyenti (QMK), aktivlar rentabelligi (ROA) va xususiy kapital rentabelligi (ROE) kabi korxona darajasidagi indikatorlarni birgalikda qo'llash maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv kichik biznesning nafaqat iqtisodiyotdagi o'rnini, balki uning moliyaviy barqarorligi, qarz yuklamasi va resurslardan foydalanish samaradorligini ham har tomonlama baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, mazkur ko'rsatkichlardan kompleks foydalanish kichik biznesning moliyaviy holatini chuqurroq tahlil qilish va barqaror rivojlanish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O'zbekistonda kichik biznesning iqtisodiyot va bandlikdagi ahamiyati yuqori ekanligini ko'rsatdi. 2020–2025-yillarda kichik biznesning YalMdagi ulushi 56,7 foizdan 52,2 foizga kamaygan bo'lsa-da, unda band bo'lganlar soni 9,87 mln kishidan 11,18 mln kishiga oshgan. Bu holat kichik biznesning iqtisodiy salohiyatini saqlab qolish bilan birga, uning moliyaviy barqarorligini yanada mustahkamlash zarurligini ko'rsatadi.

13 Manba: Muallif ishlanmasi.

Moliyaviy barqarorlikni kompleks baholashda JLK, MMK, QMK, ROA va ROE ko'rsatkichlarini birgalikda qo'llash korxonalarning likvidligi, moliyaviy mustaqilligi, qarzdorlik darajasi va kapitaldan foydalanish samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Shu asosda kichik biznesni moliyalashtirishni diversifikatsiya qilish, aylanma mablag'larni samarali boshqarish va xususiy kapitalni oshirish uning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari hisoblanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, ilmiy-amaliy takliflar quyidagilar:

1. Kompleks baholash tizimi — JLK, MMK, QMK, ROA va ROE asosida kichik biznesning moliyaviy barqarorlik indeksini shakllantirish.
2. Kreditlashni takomillashtirish — kredit ajratishda garov bilan bir qatorda pul oqimi, rentabellik va qarz yuklamasini ham hisobga olish.
3. Aylanma mablag'larni boshqarish — debitorlik va kreditorlik qarzlari hamda pul oqimlarini raqamli monitoring qilish tizimini joriy etish.
4. Moliyalashtirishni diversifikatsiya qilish — bank kreditlari bilan bir qatorda lizing, faktoring va boshqa muqobil moliyalashtirish vositalaridan foydalanishni kengaytirish.
5. Xususiy kapitalni oshirish — foydani reinvestitsiya qilish orqali korxonaning moliyaviy mustaqilligini kuchaytirish va qarz yuklamasini kamaytirish.
6. Moliyaviy diagnostika — kichik biznes subyektlarining asosiy moliyaviy ko'rsatkichlarini muntazam monitoring qilib, moliyaviy xavflarni oldindan aniqlash tizimini joriy etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 14-sentabrdagi "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-306-son qarori // URL: <https://test.lex.uz/en/docs/-6609110>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 7-sentabrdagi "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-312-son qarori // URL: <https://lex.uz/docs/-7093832>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-martdagi "Kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi o'rnini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-50-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-7444738>
4. OECD. (2024). Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. OECD Publishing, Paris. DOI: 10.1787/fa521246-en. https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_fa521246-en.html
5. World Bank. (2025). Uzbekistan – Country Economic Memorandum: Fostering Private Sector-Led Growth and Global Integration. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/cem-2025>
6. Kumar, S., Sureka, R., & Colomage, S. (2020). Capital structure of SMEs: A systematic literature review and bibliometric analysis. *Management Review Quarterly*, 70, 535–565. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11301-019-00175-4>
7. Nassuna, A.N., Ntamu, D.N., Kikooma, J., Mayanja, S.S., & Basalirwa, E. (2023). Using financial resilience to grow business amidst adversities. *Continuity & Resilience Review*, 5(3), 299–319. DOI: 10.1108/CRR-06-2023-0011.
8. Qerimi, A., Balaj, D., & Krasniqi, B.A. (2024). The Capital Structure Dynamics of SMEs in Kosovo: Evidence Using Panel Data. *South East European Journal of Economics and Business*, 19(2), 82–102. DOI: 10.2478/jeb-2024-0017.
9. Turdieva, Y.H. (2023). Features of financial management in small business organizations. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 12(7), 31–34. DOI: 10.5958/2278-4853.2023.00097.6.
10. Dustova, M. (2025). Small Business Financial Stability: Regional Analysis. *Green Economy and Development*, 3. DOI: 10.5281/zenodo.18165397.
11. O'zbekiston Respublikasi milliy Statistika qo'mitasi rasmiy sayti ma'lumotlari asosida tayorlandi - www.stat.uz.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>